

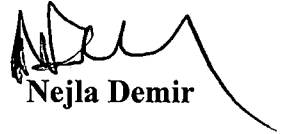
TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 10164
Tarih : 24.01.2023

22386

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın, **Adalet Bakanı Yılmaz Tunç** tarafından Anayasanın 98 ve İç Tüzüğün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Nejla Demir

Ağrı Milletvekili

Mehmet Nuri Aydemir, 11.01.2025 tarihinde, Kırşehir Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesinde tutulan kanser nedeniyle geçirdiği ameliyattan dolayı Etlik Şehir Hastanesinde yatan kardeşi Hamdullah Aydemir'in yaşadığı sağlık sorunlarını tarafıma aktarmıştır. Beyanlarına göre; *“Kardeşi Hamdullah Aydemir’in 40 yaşında olduğunu, 2015 yılı Şubat ayında tutuklandığını ve ay yıl 2015 Kasım ayında kendilerinden uzak olan bir hapishane olan Samsun/Bafra T Tipi Kapalı Hapishanesine gönderildiğini, 2020 yılında da Bafra T tipi kapalı Hapishanesinden Diyarbakır 1 Nolu T Tipine götürüldüğünü ve yolda bir gece Elazığ 1 Nolu Yüksek Güvenlikli Cezaevinde kaldığını, burada darp edildiğini ve kaburgalarının kırıldığını; Diyarbakır Cezaevinde iken defalarca idrar yollarından şikayetçi olduğunu dile getirmesine rağmen doktora götürülmediğini, kardeşinin 2023 yılı mart ayında Elazığ Fırat Üniversitesi Tıp Fakültesine sevk edildiğini ve burada mesane tümörü nedeniyle ameliyat olduğunu; Elazığ’da Hastanede yatarken Kırşehir Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesine sevk edildiğini, burada da kanser hastalığı için defalarca kendisi ve avukat aracılığıyla müracaat edildiği halde hastaneye götürülmediğini; 20 Haziran 2023 tarihinde Kayseri Erciyes Üniversitesi Hastanesine götürüldüğünü ve burada da bir kapalı ameliyat daha gerçekleştirildiğini, Kayseri’de “Bu hastanenin yetersiz olduğu ve Ankara’da açık ameliyat gerektiği” söylenip Kırşehir Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesine geri gönderildiğini, Kırşehir’de iken Kırşehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi’ne sevk edildiğini ve burada yapılan muayeneler sonucunda durum bildirir raporu hazırlandığını, bu raporda “Mesane tümörü nedeniyle Tur-m (kapalı mesane tümörü ameliyatı) yapılmış ancak tümör temizlenmemiş patolojide yüksek dereceli tümör saptanan hastaya radikal sistektomi (mesane ve prostatın*

açık cerrahi ile alımı) ameliyatı önerilmiş, bu cerrahi ve cerrahi sonrası iyileşme dönemi uzun sürmektedir, cezaevi şartlarında hastanın ameliyat olması ve bakımı sürdürmesi oldukça zordur, hastanın yapılacak olan cerrahi operasyon ve cerrahi sonrası iyileşme döneminin uzun sürmesi nedeniyle hakkında adli tıp kurumunca karar verilmesi uygundur” yazıldığını; daha sonraki süreçlerde ağız içi arama dayatmalarından dolayı hastaneye gidemediğini; 27 Aralık 2024 tarihinde Ankara Etlik Şehir Hastanesi Üroloji Bölümüne mesane kanseri teşhisi ile yatışının yapıldığını, 8 Ocak 2025’te büyük bir ameliyat geçirdiğini ve ameliyattan sonra yoğun bakıma alındığını, daha sonra Üroloji bölümü servisine alındığını, doktor tarafından “10-15 gün kadar hastanede yatacağının” söylendiğini ve şu anda sıvı ile beslendiğini, mesane için ayrıca torba takılacağını, hastaneye yatış yapıldığından bu yana yalnızca bir kere ameliyattan önce görülmesine izin verildiğini ve başkaca görme taleplerine izin verilmediğini, kardeşi için verilen daha önceki raporlarda da görüleceği üzere ameliyatının iyileşme sürecinin uzun olacağını ve hapishanede de bu iyileşme sürecinin zorluğu olacağını belirtildiğini, tüm bu nedenlerden dolayı hastaneden taburcu edildikten sonra hapishaneye götürülmesinin yaşama açısından risk teşkil edeceğinden acil olarak tahliye edilmesini talep ettiklerini” belirterek genel olarak kardeşi Hamdullah Aydemir’in durumunu ve sağlık sorunları ile ilgili süreç hakkında bilgileri aktarmıştır.

Anayasanın “sağlık hizmetleri ve çevrenin korunması” başlıklı 56. maddesinin ilgili fıkraları “Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir.” şeklindedir. **Yine Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin Üye Devletlere Avrupa Cezaevleri Kuralları Hakkında Rec (2006) 2 Sayılı Kararınca**, özgürlüğünden yoksun bırakılan herkese insan haklarının gerektiği gibi saygılı davranılması ile hükümlü mahpuslara uygulanan rejimin hapsedilmenin doğasında var olan sıkıntıyı daha da ağırlaştırmaması gerekmektedir. Devlet, özgürlüğünden yoksun bıraktığı bireye, suçu her ne olursa olsun, gerekli tıbbi tedavi ile ilaçları sağlamak yükümlülüğü altında olduğu gibi, kişinin bedensel ve ruhsal sağlığını koruyup iyileştirmelidir; aksi durumda sorumluluğu doğmaktadır.

Tutuklu veya hükümlülerin sağlık hakkının ihlali insan onuruyla bağdaşmadığı gibi aynı zamanda kötü muamele olup suç teşkil etmektedir. (*İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi m. 25, Birleşmiş Milletler (BM) Ekonomik Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi m. 12, Avrupa Sosyal Şartı m. 11, Avrupa Birliği Temel Haklar Bildirgesi m. 35, Anayasa m. 56, Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun m. 71., 78-*

81, Hasta Hakları Yönetmeliği md. 5/a, Hekimlik Meslek Etiği Kuralları md. 7., 33., 34., 35, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında 2 Sayılı Tavsiye Kararı'nın "Sağlık" başlıklı 3. Bölümünde ve Tutuklulara Uygulanacak Asgari Kurallara İlişkin (73) 5 Sayılı karar, Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kuralların "Sağlık hizmetleri" başlıklı 22. maddesi)

Mülga Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük'ün 4. Maddesine göre, *"Kurumlarda hükümlülerin düzenli bir yaşam sürdürmeleri sağlanır. Hürriyeti bağlayıcı cezanın zorunlu kıldığı hürriyetten yoksunluk, insan onuruna saygının korunmasını sağlayan maddi ve manevi koşullar altında çektirilir."*

5. Maddesine göre ise *"Kurumlarda, hükümlülerin yaşam hakları ile beden ve ruh bütünlüklerini korumak üzere her türlü koruyucu tedbirin alınması zorunludur. Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz."*

Birleşmiş Milletler Hapistekilerin Tedavisi için Standart Asgari Kurallarının 109. Maddesi (Nelson Mandela Kuralları olarak da bilinir) uyarınca, Ceza sorumluluğu bulunmadığı tespit edilen ya da daha sonra hapisanede kalmasının ağır zihinsel engeli ve/veya sağlık sorunları durumunu ağırlaştıracığı teşhisinde bulunulan kimseler, hapisanede tutulmazlar ve mümkün olur olmaz bir ruh sağlığı tesisine nakledilirler. Gerekmesi halinde, zihinsel engeli ve/veya sağlık sorunları olan diğer mahpuslar, nitelikli sağlık görevlilerinin denetiminde, uzmanlaşmış tesislerde tedavi edilebilir. Sağlık hakkının korunması kapsamında devlet, özgürlüğünden yoksun bıraktığı bireye, suçu her ne olursa olsun, gerekli tıbbi tedavi ile ilaçları sağlamak yükümlülüğü altında olduğu gibi, kişinin bedensel ve ruhsal sağlığını koruyup iyileştirmelidir; aksi durumda hukuki sorumluluğu doğacaktır.

Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğünün 02.01.2023 tarih ve 20/1 nolu genelgesi ile sürekli hastalık, sakatlık ve kocama sebebi ile kişilerin cezalarının hafifletilmesi veya kaldırılması hakkında işlemler konusunda yeni kriterler getirilmiştir. Bu genelge ile mahpusların veya kanuni temsilcilerinin talebi olmaksızın Cumhuriyet Başsavcılıkları tarafından resen işlem başlatılabileceği düzenlenmiştir. Genelge ile mahpusun bulunduğu yerdeki tam teşekkülle devlet hastanesi sağlık kurulu raporunun Adli Tıp Kurumuna gönderilmesi ve Adli Tıp Kurumu talep etmediği sürece mahpusun Adli Tıp Kurumuna

gönderilmemesi istenmiştir. Genelgede Adli Tıp Kurumunun, mahpus hakkında sadece “sürekli hastalık, sakatlık ve kocama” hali bulunup bulunmadığının tespiti istenmektedir.

5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un 16. Maddesinde hasta hükümlü cezalarının infazı devamı hakkında düzenlemeler yapılmış olup infazın/tutuklamanın geri bırakılabileceği öngörülmüştür.

Bakanlığınız, hasta tutsakların sağlığa erişim hakkını sağlamak ve tedavi olması için hasta tutsağın yararına olacak şekilde insan onuruna yakışır hale getirmek ve ağır hasta tutsakların durumuna ilişkin çözüm üretmek yükümlülüğü altında olup ağır hasta tutsakların tahliyesini bir an önce sağlamalıdır.

Bu bağlamda;

- 1- Hamdullah Aydemir hakkında daha önceki raporlarda da görüleceği üzere ameliyatının iyileşme sürecinin uzun olacağının ve hapisanede de bu iyileşme sürecinin zorluğu olacağı açıkça görülmektedir. Bundan dolayı hastaneden taburcu edildikten sonra hapisaneye götürülmesinin yaşama açısından risk teşkil edeceğinden acil olarak tahliye edilmesini ilişkin ailesinin talebinin kabul edilmesine ilişkin bir işlem yapılacak mıdır?
- 2- Hasta mahpuslar için başta tedavilerin kendi evinde devam etmelerini sağlamasına yönelik etkin düzenlemeler yapılacak mıdır?
- 3- Adalet Bakanlığı, ceza infaz sistemindeki mahpus haklarına yönelik iyileştirici düzenlemeler yapılacak mıdır?
- 4- İnfaz Kanunu’nun 25/1. maddesinin (1) bendindeki “Hükümlünün cezasının infazına, hiçbir surette ara verilemez” hükmü pek çok hasta mahpusun cezaevinde yaşamını yitirmesine neden olduğundan mevzuat değişikliği için adım atacak mısınız?
- 5- Hasta mahpusların aileleriyle düzenli iletişim kurmalarını ve ziyaretlerini sağlamak adına Adalet Bakanlığı hangi adımları atacaktır?
- 6- Hasta mahpuslara adil bir hukuki süreç sağlamak ve insan haklarına uygun bir şekilde muamele etmek amacıyla Adalet Bakanlığı, infaz politikalarını güncelleme veya revize etme konusunda bir girişimde bulunacak mıdır?
- 7- Ocak 2025 tarihi itibarıyla hasta tutuklu sayısı kaçtır?